

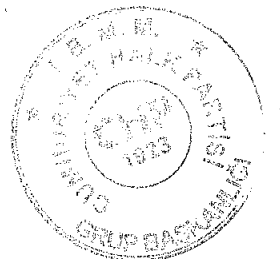
T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih 15.7.2015
Sayı 122

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Gülay YEDEKCI
İstanbul Milletvekili

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
15 Temmuz 2015
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
15 Temmuz 2015
No: 8566

GEREKÇE

Anayasa'nın 10. Maddesi "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir" diyerek yurttaşların kanunlar önünde eşit olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu madde ayrıca kişilerin inanç ve ibadet özgürlüklerinin de teminat altına almaktadır. Anayasa'nın 24. Maddesi'nde de "Herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir ve ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir" denilerek her türlü inancın özgürce yaşanması vurgulanmaktadır.

Ülkemizin taraf olduğu uluslararası üst hukuk normları da inanç ve ibadet özgürlüğünün dayanaklarındanır. Ülkemiz, 27 Mayıs 1949'da imzalayarak yerine getirme sorumluluğunu üstlendiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 2. Maddesi'ndeki "Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu bildirgede ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir"; 18. Maddesi'ndeki "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir" hükümleriyle ibadet ve inanç özgürlüklerinin uygulanmasının evrensel olduğunu ayırım gözetmeksizin uluslararası alanda beyan etmiştir.

Anayasa'nın ve uluslararası sözleşmelerin hükümlerine rağmen, Aleviler, inanç özgürlüklerinden, inanç temsiliyetinden ve kamu kaynaklarından eşit şekilde yararlanamamaktadır. Bu gerçek, 2013 Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda da kaydedilerek, "Cemevlerinin ibadet yeri olarak resmen tanınmadığı ve Alevilerin yeni ibadet yerleri açmalarında bürokratik zorluklarla karşılaştığı" belirtilmiştir. Raporun devamında, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "yegâne ibadethanenin cami olduğu" yönündeki görüşü ile mahkemelerin ve kamu kuruluşlarının bu görüşü göre hareket etmeleri eleştirilmiştir.

Devletin, cemevlerini ibadethane olarak kabul etmemesi, AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) tarafından da hukuk dışı kabul edilmiştir. AİHM, Yenibosna Cemevi'nin, elektrik parasının Diyanet tarafından ödenmesiyle ilgili yaptığı başvurusunu incelemiş, cemevinde Alevi inancının temel bir unsuru olan cem yapıldığını, cenaze törenleri için kullanıldığını, cemevlerinin bir inanç üyelerinin ibadet amacıyla kullandığı bir mekân, yani ibadethane olduğuna karar vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, devletin bütün inançlara karşı tarafsız ve eşit mesafede olmak yükümlülüğünü ifade eder. Sözleşme'nin din ve vicdan özgürlüğünü düzenleyen 9. Maddesi bunu öngörmekte ve "Tarafsızlık ilkesi" gereğince devletin bir inancın meşruiyetine karar vermek gibi bir yetkisi bulunmadığını belirtmektedir. Aynı nedenle, devletin, ibadethaneler için bazı ayrıcalıklar tanıdıysa, bütün ibadethaneleri ayırım

gözetmeksizin, eşit bir biçimde bu olanaklardan yararlanırmak zorunda olduğu görüşü bildirilmiştir.

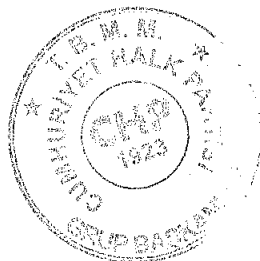
AIHM, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "Aleviliğin ayrı bir din olmadığı" yönündeki görüşü ve "cemevlerinin diğer ibadethanelere tanınan olanaklardan yararlanılmamasının" haklı gösterilemeyeceği kararına varmıştır. AIHM 2. Dairesi, Yenibosna Cemevi'nin bir ibadethane olup olmadığı, dolayısıyla elektrik faturasının Diyanet tarafından ödenip ödenmeyeceği davasını, 2 Aralık 2014'te karara bağlamış ve oybirliği ile Sözleşme'nin ayrımcılığa ilişkin 14. maddesi ile birlikte din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin 9. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Türkiye'nin, kararın AIHM Büyük Daire'sinde görüşülmesini için yaptığı talep de 21 Nisan 2015'te reddedildi ve karar kesinleşti. Böylelikle AIHM cemevlerinin ibadethane olduğuna hükmetti. AIHM'in bu görüşü ilk kez belirmemiştir. Nüfus cüzdanından din hanesinin çıkarılmasının talep edildiği Sinan Işık (2010) davasında da, ulusal mahkeme kararını Diyanet'in görüşüne dayandı; AIHM bu davada bir dinsel makamın görüşü esas alınarak başvurucunun talebinin reddedilmesinin devletin inançlar karşısında tarafsız olma yükümlülüğünü ihlal ettiğine karar vermişti.

Kararın kesinleşmesiyle cemevlerinin ibadethane sayılıp sayılmayacağı tartışması artık sona ermiştir. AIHM cemevlerinin ibadethane olduğunu ve bunu reddetmenin bir insan hakkı ihlali oluşturduğunu karara bağlamıştır. Kararın bir başka önemli yanı, yargı organlarının Diyanet'in görüşünü esas alarak karar vermelerinin kabul edilemeyeceğidir.

Sözleşme'nin 46. maddesi gereğince, AIHM kararları bağlayıcıdır ve devletler, kararları uygulamakla yükümlüdür. Kararın uygulanmasının anlamı, ihlale yol açan nedenin ortadan kaldırılmasıdır. Yenibosna Cemevi kararının uygulanması noktasında devletin yükümlülüğü, ayrımcılık nedenini ortadan kaldırarak cemevlerini de başka ibadethanelerle eşit statüsünde görmektir. Kararın uygulanmasından sorumlu Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, karar uygulanana dek konuyu gündeminde tutar; uygulanmadığı takdirde ise Türkiye üzerinde Sözleşme'den doğan yükümlülüklerin yerine getirir.

Yukarıda belirtilen tüm bu gerekçelerle, cemevlerinin ibadethane olduğu yönündeki yasal düzenlemelerin AIHM'in verdiği karara bağlı olarak yapılması bir zorunluluk haline dönüşmüştür.

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36. Maddesinin 2. bendinde yer alan "cami, mescit, kilise ve havra gibi ibadethanelerde" ibaresi ile **Ek Madde 2 – (Ek: 21/1/1982 - 2589/1 md.)** f bendinde bulunan "ibadethaneler" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, **73. (Değişik: 17/6/2010-5998/1 md.)** maddesinin (Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17 md.) fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

(Ek fıkra: 16/5/2012-6306/17 md.) Büyükşehir belediyelerince, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile 5366 sayılı Kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda veya bu Kanunun 75 inci maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile protokol yapmaları hâlinde, büyükşehir belediye meclisi kararı ile yıkılan "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" ve yurtların yerine veya ihtiyaç duyulan yerlerde "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" ve yurt inşa edilebilir.

MADDE 3- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun GEÇİCİ MADDE 6.'nin, (3.) fıkrasında geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinin (Değişik birinci fıkra: 16/10/1981 - 2536/1 md.) f) (Değişik : 17/7/1972 - 1610/1 md.) bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Madde 89'un (Değişik:16/7/2004-5228/28 md.) 5. bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 3194 sayılı İmar Kanunu'nun, **Ek Madde 2'de (Ek:31/7/1998-4380/1 md.; Değişik: 15/7/2003-4928/9 md.)** geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 19. maddenin b bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisarı Kanunu'nun 9. Maddesinde (Mülga:1/8/2003-4971/28 md.;Yeniden düzenleme: 24/5/2013-6487/4 md.)geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 2982 sayılı Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması Hakkında Kanun'un, 10. maddesinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. Maddesinin (ç) bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun 2. Maddesinde geçen "Toplu Konut İdaresinin kaynakları aşağıdaki amaçlar için kullanılır"dan sonra gelen c bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. Maddesinin 4. Bendinin c bendinde ve 191. Maddenin 10. Bendinde geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra gibi ibadethaneler" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 14- Bu kanun hükümlerini bakanlar kurulu yürütür.

